List 34. **NOVICE** Tečaj XXXVIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 25. avgusta 1880.

Obseg: Grozna trtna uš — phylloxera vastatrix — na Hrvatskem blizo meje štajarsko-kranjske. — O prihodnjem zboljševanji ljubljanskega močvirja. (Dalje.) — Deželna kranjska vino- in sadjerejska šola na Slapu pri Vipavi. — Ali so ogršične ali lanene preše za živinsko krmo bolje. — Kako se mlade krave privadijo, da se dado rade molzti. — Obravnave deželnih zborov. — Sanje ustavovercev. — Praznik sv. Cirila in Metodija na Dunaji. (Dalje.) — Kopitarjeva stoletnica. — Svečanost Stanku Vrazu v spomin. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Grôzna trtna uš — phylloxera vastatrix
na Hrvatskem blizo meje štajarsko-kranjske.

Nujni razglas vinorejcem kranjskim in štajarskim.

Nedavno sem „Novicam" poročal o nesreči, katera je zadela vinograde v Pirani v Istri. Hrvatska vlada poslala me je dvakrat v Istro, da ondi preiščem stvar in nasvetujem potrebne naredbe, da se grozna phylloxera ne zanese na Hrvatsko. Vrnivši se iz Istre sem med drugim predlagal sl. vladi, da naj se vsem podžupanijam popišejo simptomi (znamenja), pod katerimi se phylloxera pokaže, in da se to vsem občinam naznani, kajti mogoče je, da phylloxero uže v deželi imamo, samo da je vinorejci ne poznajo.

Komaj pa je bila ta naredba razglašena, uže nekoliko dni kasneje pošlje v steklih dobro zamotanih občina Brdovac pri Zaprešiču vladi nekoliko izkopanih trsov na ogled, z opazko, da na teh trtah so ona znamenja, katera so bila popisana v vladnem razglasu. *) Vlada izročí trse precej meni, da jih preiščem — in žalibog! — prvi pogled s povekšalnim steklom na korenine trt pokazal mi je množino phylloxere, in konstatirana je bila neizmerna nesreča za hrvatsko zemljo.

Po nalogi vlade précej se podam na mesto, od kodar so bile trte poslane, da pregledam, kako daleč je nesreča razširjena, in da konstatiram obseg okuženih vinogradov. V Zaprešiču pridruži se mi občinski načelnik iz Brdovca, baron Rauch z svojimi sinovi, in oskrbnik posestva grofa Jelačića. Čez poldrugo uro vožnje pridemo v vas Kraj, katera leží ob Sotli, na meji štajarski. Cela okolica ni druzega kakor bregovi nasajeni s trtami, — nasproti tem bregovom na drugi strani Sotle leží štajarska bizeljska dolina zopet s krasnimi vinogradi. Hrvatski vinogradi so od štajarskih komaj pol ure oddaljeni.

Ko pridemo v Kraj, podamo se v vinograde grajščaka Sigmunda in na žalost morali smo opaziti, kako je uže velik del vinograda popolno uničen, trte posušene brez mladic in ploda. Strašen bil je pogled po vinogradih! Kamor smo prišli, povsod smo našli, da jih phylloxera pokončuje in da poglavitni dohodek naše dežele rapidno pod zlo gré.

Ko so se vsi o veliki nesreči prepričali, odšli so zopet na svoj dom, jaz pa sem vstal v Marija Gorico, da od tamo dalje prepotujem vinograde in konstatiram, kako daleč je razširjena phylloxera.

O petih dneh svojega preiskavanja mogel sem se prepričati, da je phylloxera razširjena v vinogradih 3 davkovskih občin in to v Laduču, v Kraji in v Pušči. Te občine imajo vinogradov 1010 oralov, od katerih je okuženih in uničenih do 300 oralov. Okuženi vinogradi razprostirajo se od sv. Križa (občina Laduč) do Pušče v daljini 4 ur. Največ vinogradov imajo tukaj gospodje Sigmund, baron Rauch in grof Jelačić. Pa tudi kmetje imajo veliko vinogradov, katerih nekoliko so pa uže preteklo jesen izkrčili in nasadili s turšico, kazoči, da so se jim trte vse posušile, katere uže nekoliko let niso rodile; neznajoči za vzrok, gledali so siromaki, kako jim vinogradi propadajo.

Od kod da je phylloxera le sem prišla, ne more se za gotovo povedati; sumnja, da jo je iz Klosterneuburga z naročenimi trtami pred 10 leti dobil g. Sigmund, ni popolno opravičena, kajti vinograd, nasajen z onimi trtami, je sicer inficiran, al trte niso se še posušile in imajo še toliko mladic, da se bodo posušile še le čez dve leti, dočim so trte na drugih mestih vinograda, katere niso bile donešene iz Klosterneuburga, uže preteklo leto se posušile in propadle.

Mogoče bi bilo tudi to, da je phylloxera došla iz Štajarskega v hrvaške vinograde, ker se pripoveduje, da so vinorejci pri Kapeli (vas na štajarski strani), katera leží nasproti Sigmundovih vinogradov, uže pred tremi leti krčili vinograde zato, ker so se jim sušili.

Tudi danes še ne morem za gotovo reči, kako daleč je phylloxera razširjena; mogoče je, da še dalje sega, kakor sem poprej omenil, ker je znano, da phylloxera lahko po več ur daleč preleti.

Nevarnost za celo hrvaško deželo je velika, tem bolj, ako se pomisli, kako veliko je tù vinogradov, v katerih se vsako leto pridela 2—3 milijone veder vina, ki je najpoglavitnejši dohodek cele dežele hrvatske.

Velika je pa tudi nevarnost za sosedno kranjsko in štajarsko deželo, kajti okuženi vinogradi niso daleč od onega kraja, kjer se Sotla steka v Savo, in kjer je meja kranjske in štajarske dežele.

*) Popis trtne uši in podobo njeno, kakor tudi popis njenega škodljivega razvitka so „Novice" uže prinesle v 1. listu leta 1873. Vred.

Nujno je tedaj priporočiti deželni vladi kranjski in štajerski, da bi po strokovnjakih, kateri phylloxero poznajo, dale pregledati vse sosedne vinograde, ali phylloxere uže tudi tam ni, samo da je ljudje ne poznajo, kakor je to bilo v Istri in zdaj na Hrvatskem, kjer se je tako silno širila toliko let. Kranjska in štajarska vlada morali bi tem prej izdati stroge ukaze proti importu (uvožnji) vsakoršne stvari iz vinogradov okuženih krajev na Hrvatskem, in to tem bolj, ker med okuženimi vinogradi na Hrvatskem je tudi takih, ki so posestva Štajarcev, stanujočih na Štajarskem. Kako lahko je mogoče, da iz svojih vinogradov, ki jih na Hrvatskem imajo, in v katerih je phylloxera, s travo, katero kosijo po vinogradih, s kolci, ali pa z izkopanimi trtami, o katerih mislijo, da so pozeble, prenesejo phylloxero čez mejo v štajerske vinograde!

Zatorej Kranjci in Štajarci pozor! Verjemite mi: kdor ni videl na mestu, ne more verjeti, koliko nesreče in škode more ta mala uš vinogradom narediti.

Hrvatska vlada objavila je ta žalostni primerljej nemudoma ministerstvu v Pešt in na Dunaj, in sama bode porabila vsa sredstva za pokončanje in lokaliziranje phylloxere v hrvatskih vinogradih.

Zagreb 21. avgusta 1880.

Franjo Kuralt,
tajnik hrv.-slav. gospodarskega društva.

O prihodnjem zboljševanji ljubljanskega močvirja.

(Dalje.)

17. Vprašanje. Kacih naredeb je treba, da se bode skrbelo za zdravje ljubljanskega mesta in da bi poleg tega mestni odpadki tudi pridovali zemljedelstvu?

Podpisani veščaki mislimo, kar se tega tiče, sploh tako, da zdanja naprava, s katero se odpadki po vodi plavé, kvaro dela človeškemu zdravju in občemu gospodarstvu. Zatorej bi to stvar bilo tako narediti, da bi podzemeljski jarki le deževnico odnašali v reko Ljubljanico, a mestni odpadki da bi se zemljedelstvu na korist rabili tako, kakor se dá v tem kraji, pa da bi to ljudém vendar ne smelo kaziti zdravja.

18. Vprašanje. Ali je treba tudi Mali Graben in Gradaščico uravnati, in kako?

Rečeno je bilo uže poprej, da se nam zdi neogibno potreba, tudi Mali Graben in Gradaščico uravnati.

Ob tem poslu bi ne bilo samo izravnavati krivín ali zavojev, nego posebno bi trebalo upirati, da ne bi toliko prodovja prihajalo v struge, in zato bi kazalo góranje ali obršne drage zapreti z jezóvi in struge tako prenarediti, da bi sip in pesek same ustavljale v tacih krajih, od koder bi ga z lahka bilo odpravljati, kedar bi velela potreba.

Vrhu tega naj bi se po dnu struge položili pragi na vseh tacih mestih, koder voda teče z velikim strmecem, ter bregovi naj bi se tako utrdili in okovárili povsod, koder se udirajo, da bi pozneje tacega posipanja uže ne bilo.

Mali Graben in Gradaščico uravnati po tacem potu, kakor smo zdaj rekli, nam se zdi tako zeló treba, da bi se tega dela bilo najnaprvo poprijeti.

19. Vprašanje. Ako se dovršé vsa ta usuševalna dela, kar jih velé gospodje veščaki, ter ako se tudi poglobočí struga Ljubljanici, kakor je bilo govorjeno v dvanajstem vprašanji, ali bode potem reka še mogla čolne tako nositi, kakor do zdaj?

Reka Ljubljanica bode potlej čolne nosila še vse tako, kakor do zdaj, ker je voda nad mestom dovolj globoka.

20. Vprašanje. Ali je sploh upati, da bi se močvirje moglo z vodo res napajati, in ako bi se moglo, s kakošnim potom naj bi se napajalo? Ali ne bi kazalo, s tem vprašanjem zdaj počakati in poprej usušiti zemljo ter pogledati, kako bi to dejanje pohvalila izkušnja?

21. Vprašanje. Ali bi se dalo in ali bi pridovalo, uže na rupe (šoto) navračati vodo, in ali ne bi morebiti bilo koristneje, če zemljo napajati začnó še le potlej, kedar izginejo rupe, a zdaj da bi vodo navračali samo na više ležeče, podhribske kosóve močvirske ali na zakótljaje med gorami?

Najprvo je rupe (šoto) treba do konca usušiti, potem požgati, pozneje predelati v polje in travnike ter med vsem tem časom dajati jih solncu in sapi; kedar se to zgodí, še le potlej se bode mogla na nje voda navračati.

A vendar se uže takoj prve časa v poskušnjo dadé z vodo napajati više ležeči, podhribski kosovi močvirski in zakotljaji med gorami. Te poskušnje bi učile, kako bi se pozneje po vsem močvirji z najboljšim vspehom v službo jemala voda, kolikor bi je bilo dobiti v napajanje.

22. Vprašanje. S kakošnim potom bi se močvirje dalo napajati, če premislimo, kako leží, kakošna tla ima ter koliko gorkote in mraza?

Po lombardski deželi je dvoje napajanje. Prvi način je tak, da se napaja zdržema, in to tako, da vodo spuščajo na zimske travnike po vse leto, a na orizovo (rajževo) polje vzpomladi ter nekoliko tudi po letu. Drugi način je tak, da vodo navraćajo samo časi, vzpomladi in med poletjem, kar posebno ugaja strnini, stanovitim travnikom in tudi onemu svetu, koder se nekoliko let kosí, a potem zopet nekoliko let orje in seje.

Kranjske dežele podnebje nikakor ne daje, da bi se zimski travniki zdržema napajali, ker je uže jeseni, a še bolj po zimi tolikošen mraz, da trava ob svojih časih ne more nič rasti, in tudi bi zmrzovala voda, stoječa po vrhu.

Ker je vreme po kranjski zemlji tako, zatoraj se nikakor niti svetovati ne more, da bi ljudje sejali oríz (rajž), ki potrebuje svoje posebne gorkote, kadar kalí in dokler koli raste, rekše od majnika do septembra meseca.

A bilo bi vrhu vsega tega vendar želeti in priporočati, v poskušnjo kakošen oral zemlje posejati z orizom, kajti ako to žito kolikaj obrodí, potem bi kazalo, sejati ga vsaj v domačo potrebo.

Ta novi sadež bi zeló tehtovit bil zato, ker bi dokazal, da se tudi na kranjski zemlji res in ob manjših troških dá pričeti ono gospodarstvo, po katerem se nekaj let kosí, a nekaj let orje in seje, a poleg tega oriz tudi zemljo do dobrega učisti.

Dozdanje besede nam jasno odkrivajo, da bi se ljubljansko močvirje dalo samo po nekaterih krajih in le časih napajati z vodo, ter da bi po njem bilo treba nekaj let kositi, a nekaj let orati in sejati, in ob setvah razumno vrstiti drugačno žito za drugačnim žitom. Čim trdneje bi se ljudje tega pota držali, tem veče pridelke bi jim potlej rodila zemlja.

Po Laškem svetu, koder je uže nekoliko stoleti navada, setve tako vrstiti in poleg druge poljščine raste tudi oriz, pridelujejo še enkrat po toliko, če ne več, in tudi zemljišča imajo višo ceno.

Znano je, da vsaka zelína okrog in okrog sebe iz tal posreblje vse stvarí, katerih v svojo rast potrebuje,

Zatorej poljščina, ako jej dam tri do štiri leta presledka, predno jo denem zopet na poprejšnjo njivo, zdaj

v tleh novič najde vse tisto, brez česar ne more biti. ako se hoče vesela kvišku vzdigovati.

Po troletnem presledku bi zemlja utegnila vsak petnajsti dan potrebovati napôja, in to povprek vsako sekundo tega dne po 1 liter vode na hektar prostora.

A pomniti je, da pri tacem presledovanji poljskih plemen sloní vse gospodarstvo na samih travnikih; kajti če pogledamo, koliko ima zemljišče travnikov proti njivam, takoj vidimo, kako ga kmet obdeluje, ker vemo, koliko mu gnoja utegne dajati.

Zato ne more nihče dovolj v živo zabičevati, da je živino rediti, ako se hoče v ljubljanskem močvirji začeti po novem kmetovati.

Ljubljansko močvirje ima po resnici vsega obilo, česar je treba velikim travnikom, katerim naj bi se pomoglo samo s tem, da se vedno po redu in dobro gnojé, ter potlej bodo njivam zeló izboljševali pridelek vsake poljščine. (Dal. prih.)

Deželna kranjska vino- in sadjerejska šola

na Slapu pri Vipavi

prične s 15. novembrom t. l. nov tečaj.

Poduk v trtoreji, kletarstvu, sadjereji, splošnem kmetijstvu (tloznanstvo, gnojeznanstvo, orodjeznanstvo, rastlinoreja, živinoreja), zelenjadoreji, čebeloreji, sviloreji, kmetijskem knjigovodstvu, kemiji, fiziki, geometriji in praktičnem merstvu, praktičnem risanju, spisju in nemškem jeziku, traja s počitnicami vred dve celi leti. — Učni jezik je slovenski ter podučujeta dva redna in dva izvanredna učitelja. Za praktični poduk nameščena sta vincar in vrtnar.

Za redne notranje učence te šole sprejemajo se le popolno zdravi, krepki fantje, kateri so vsaj 16. leto in ljudsko šolo z dobrim vspehom dovršili.

Za spretne kranjske mladenče razpisalo se bode v svojem času nekoliko deželnih štipendij po 120 gold., za katere dobodo stanovanje, hrano in poduk v zavodu.

Neštipendisti, toraj plačujoči notranji učenci, plačujejo, ako se z navadno hrano štipendistov zadovolijo, po 120 gold. na leto za hrano in stanovanje, in sicer v mesečnih obrokih po 10 gold. naprej; hočejo pa oni boljšo hrano imeti, to je, vsak dan juho in meso s prikuho, potem plačajo po 156 gold. na leto.

Šolnine plačujejo redni, notranji, plačujoči učenci po 20 gold. na leto, in sicer v polletnih zneskih po 10 gold. naprej.

Pravilno kolekovane prošnje za sprejem naj se pošiljajo podpisanemu vodstvu, ter naj se jim pridene krstni list, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo zadržanja in pravilno kolekovana ter legalizovana zaveza prosilčevih starišev ali varuha, da ga bodo za čas bivanja na zavodu z vsem potrebnim preskrbovali.

Vodstvo deželne vino- in sadjerejske šole
na Slapu pri Vipavi.

Gospodarske skušnje.

Ali so ogršične ali lanene preše za živinsko krmo bolje.

Na to vprašanje daje „Wiener landw. Zeitg.“ sledeči odgovor: Ker imajo lanene preše (Leinkuchen) na pol manj oljnatega v sebi memo ogeršičnih preš (Rapskuchen), zato je iz tega razvidno, da so lanene preše za krmo manj vredne in da so sploh le malo prida. Al žalibog, da so ogeršične preše večkrat z lanenimi pomešane, zato pa je treba, da se kupijo od poštenega trgovca. Vrh tega pa imajo lanene preše še to napako, da mleko krav, katerim se pokladajo, dobi oster, nekako bodeč okus. Tudi se večkrat primeri, da breje krave po krmi z lanenimi prešami zvržejo.

Kako se mlade krave privadijo, da se dado rade molzti.

Gotovo sredstvo je, po gori navedenem časniku to, da se mladim kravam, katere so po teletenji večidel na vimenu zeló občutljive, vime z mokro kuhinjsko soljo namaže. Krava neki ne brca potem nič več.

Gospodarske novice.

Letošnja letina v Avstriji.

Po sporočilu c. kr. kmetijskega ministerstva je v začetku avgusta meseca letina v različnih deželah tako-le kazala: Pridelek rži v večem delu našega cesarstva „sreden“, in sicer v gornji in dolnji Avstriji, na Českem in Moravskem, Predarelskem in v Dalmaciji „dober“, na Salcburškem, Štajarskem, Koroškem, Tirolskem, Primorskem in v Bukovini „dobro-sreden“, v Šleziji in Galiciji „sreden“, na Kranjskem „slab“; — pridelek pšenice večidel „dober“, razun Kranjskega in Šlezije, kjer je le „sreden“ pridelek; prav obilo so ga pridelali v dolnji Avstriji, na Českem in na Moravskem; — oves je po deževji zadnjih mesecev zeló trpel, vendar bode pridelek še povsod „precej dober“; — o turšici je večidel pričakovati „dobre“ letine, v nekaterih krajih „prav dobre“, zlasti na Tirolskem in v južnih krajih Bukovine, le v Galiciji bodo koruze malo pridelali; — letina prosa in sočivja „precej dobro“ kaže; — ajda obeta v planinskih deželah „prav dobro“ letino, če bode vreme toplo, v Galiciji pa tudi ajde ne bode; — zgodnji lan se je „dobro“ obnesel, pozni pa ne kaže tako; — zgodnjega krompirja so povsod večidel veliko pridelali, tudi pridelek poznejšega utegne „dober“ biti, če ne bode deževje škodilo; — repa večidel „dobro“ letino obeta; — seno in otava ste povsod zavoljo slabega vremena julija meseca zeló trpeli, pridelek sploh bo komaj „sreden“; — vina ni veliko in dobrega pričakovati; — sadja sploh prav malo; — oljka, ki je v Dalmaciji „prav dober“ pridelek obetala, je zarad suše in črva nekoliko slabeja.

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski.

13. seja 12. dne julija.

Poslanec dr. Poklukar objavi, da se odpové namestništvu deželnega odbornika. — Deželni glavar prečita deželno-zborne sklepe tajne seje gledé organizacije deželnih uradov in zboljšanja plač uradnikom. Ti sklepi, se vé, imajo strankarsk nemškutarsk pečat.

Poslanec Potočnik poroča v imenu upravnega odseka o deželnoodbornem letnem poročilu gledé deželnokulturnih in zdravstvenih stvarí in pri tej priliki obširno in temeljito razlaga izid shoda strokovnjakov, h kateremu so se tudi veljaki poklicali iz tujih dežel; poročilo se brez opazke vzame na znanje.

Dr. Deu poroča v imenu upravnega odseka o vladni predlogi z načrtom postave zastran nekaterih naredb za povzdigo ribštva po suhozemeljskih vodah, h kateri baron Apfaltrern nasvetuje razne dodatke, ne da bi jih poprej, kakor bi bilo to pri tako važni postavi umestno, zglasil odseku v pretres. V vseh zborovanjih je navada, da poročevalec ne sme samovlastno odstopiti od odsekovih predlogov, a naš sedanji deželni zbor, kakor

po vsem izjema, ima izjemo tudi to, da se je dr. Deu odsekovi zastavi popolno izneveril ter kar na hip dosledno postal Apfaltrernov poročevalec. — Postava se je v 2. branji sprejela.

Poslanec vitez Gariboldi poroča za gospodarski odsek o priredbah zaradi vojaških stanovanj v Ljubljani in nasvetuje, naj se z mestno občino ljubljansko pogaja zavolj zgradbe vojašnice za deželne brambovce, ter mestu ljubljanskemu ali pa kakemu druzemu podvzetniku za zgradbeni kapital do največ 40.000 gld. garantira po 5% obresti na 25 let; ako bi se pa taka pogodba ne dognala, je v prihodnji sesiji poročati, kako bi dežela sama zidala tako vojašnico. — Vitez Vesteneck nasvetuje, naj se po 5¾ %, poslanec Laschan celó, naj se po 6 % obresti garantira za kapital, kar dr. Schrey toplo priporoča. — Posl. Klun zagovarja odsekov predlog ter povdarja, da je tu v prvi vrsti gledati na korist dežele, potem še le na ljubljansko mesto. — Poslanec Detelja dvomi, da bi dežela zidati morala vojašnico, katera bode Ljubljani v korist, če mesto ne zida, najdel se bode drug podvzetnik. — Seja nekoliko prestane po nasvetu vit. Gariboldi-ja, ki potem objavi, da je odsek sklenil, po 5¾ % nasvetovati. — Na to poslanec Klun graja odsekovo postopanje, odsek je najprej jednoglasno sklenil 5%, a zdaj brez kakega najmanjšega nazora, predlaga 5¾ %. Svet se bode smejal postopanju v tem zboru. — Poslanec dr. Poklukar nasvetuje prvotnih 5%. Pri glasovanji obveljá Poklukarjev nasvet, oziroma po tem spremenjeni odsekovi predlog s 5%.

Vitez Savinschegg predlaga, naj se deželnemu odboru nalaga, vse priprave storiti za deželno razstavo v Ljubljani, s katero je združiti tudi živinska razstava, ter v prihodnji sesiji dotične nasvete staviti.

Dr. Deu v imenu gospodarskega odseka poroča o načrtu postave zastran požarnega čuvarstva in gasilnih družeb. Postava se po različnih dodatkih sprejme.

Baron Taufferer v imenu gospodarskega odseka nasvetuje postavo, po kateri naj bi bili ljudski učitelji, ki prestopijo iz druge kronovine na Kranjsko, oproščeni od novega vplačanja doneskov v pokojninski zaklad za tisti del svoje plače, za katerega so v drugi kronovini vplačali dotični donesek, toda pod tem pogojem, da v drugi kronovini veljá enaka pravica za učitelje, ki iz Kranjske tja prestopijo. Postava se sprejme.

Dr. Schaffer poroča v imenu finančnega odseka o bolnišnični podružnici na Poljanah, o popravi stare blaznice in o razširjenji deželnih dobrodelnih naprav ter o stavbi blaznice na Studencu. Gledé podružnice na Poljanah je poslanec dr. Bleiweis v deželnem zboru leta 1878. temeljito dokazal, da je bolnišnici ta podružnica silno potrebna ter se protivil nasvetu za prodaj te podružnične hiše; a nemškutarska stranka je tedaj po predlogu dotičnega odseka, za katerega se je v prvi vrsti poročevalec baron Apfaltrern potegoval, sklenila, da se hiša mora prodati. Kako nepremišljen je bil ta sklep, se je ta stranka zdaj sama prepričala, kajti poročevalec dr. Schaffer predlaga, naj se podružnica na Poljanah ne odpravi, in hiša ne prodá, kar je tudi obveljalo. — Dalje je deželni zbor za popravo stare blaznice dovolil 7000 gld. kredita, in potem nekatere naprave za blaznico na Studencu ukrenil. Gledé zgradbe posebne mrtvašnice na Studencu pa se je finančni odsek pridružil mnenju deželnega odbora, da se mrliči iz Studenca lahko denejo v mrtvašnico na pokopališči pri Devici Mariji v Polji, da toraj posebne mrtvašnice v Studencu ni potreba. — Poslanec dr. Bleiweis dokazuje potrebo posebne mrtvašnice pri tako velikem zavodu in povdarja, da je zdravnika dolžnost po instrukciji, da vsacega umrlega blaznega sekcira; prvotnemu referentu v deželnem zboru (dr. Schrey) in odsekovemu poročevalcu (dr. Schaffer) pa govornik očita površnost zastran tega, da kažeta in se ozirata na mrtvašnico v Polji, katere tam nikoli bilo ni in je tudi zdaj ni; konečno predlaga, naj se mrtvašnica na Studencu takoj zida in v ta namen dovoli potreben kredit. (Referenta dr. Schrey in dr. Schaffer vsa poparjena stikata glavi, kako si iz te zadrege pomagati.) — Poslanec dr. Vošnjak živo priporoča dr. Bleiweisov predlog ter povdarja veliko važnost, da se zlasti umrli blazni sekcirajo. — Vladni zastopnik in c. kr. zdravstveni svetovalec dr. vitez Stöckl isto tako pritrjuje dr. Bleiweisu in dodaja še, da se zaradi zgradbe mrtvašnice na pokopališči pri Devici Mariji v Polji obravnavalo in pisarilo bode morda še leta in leta. Po kratkem prestanku seje potem dr. Schaffer v imenu finančnega odseka predlaga, naj se mrtvašnica na Studencu po nasvetu dr. Bleiweisa vendar-le takoj zida ter v ta namen za zdaj dovoli 1500 gold., zgradba pa tako uravná, da bode mogoče, mrtvašnico pozneje razširiti. Potem, ko še dr. Bleiweis izreče, da se s tem strinja, odsekov predlog obveljá.

Vitez Vesteneck poroča v imenu gospodarskega odseka o dr. Bleiweisovem načrtu postave gledé omejenja ženitovanjskih zglasnic ter predlaga, naj se o tem načrtu preide na dnevni red. — Posl. Klun pravi, da vsi sklepi letošnjega zborovanja nalagajo občinam le bremena, edina ta postava, ki bi kmečkim občinam stanje nekoliko olajšala, ta naj se vrže pod kop. Odsekovo poročilo pravi, da ta postava nasprotuje duhu ustave, a to ni res, ustava nima s tem nič opraviti, če se beračem omeji ženitovanje. Marsikateri, ki po ženitvi zabrede v dolgove in bedo, bi bil hvaležen, ko bi se mu bilo zabranilo, se ženiti. Ako se reče, da bodo župani samovoljno postopali, pač to ni mogoče, ker je pritožba do deželnega odbora prosta. Kar se tiče širjenja nemorale, je iz matrik razvideti, da so se nezakonski otroci pomnožili, od kar je vsakemu ženitovanje svobodno. Vse občine na Kranjskem bodo z veseljem sprejele tako postavo. — Poslanec Lukman zagovarja odsekov predlog in pravi, da je le pomanjkanje dela vzrok revščini in bedi, ker so mašine delo uničile tisočerim rokam. — Poslanec Pakiž pravi, da je živo pozdravljal Bleiweisov predlog, da se je vendar enkrat postopačem in beračem ženitovanje zabranilo, žalibog, veselje ni trajalo dolgo, ker čuje, da so gospodje one stranke zoper to. Žal mi je bilo slišati, da se noče dati županom in občinskim zastopom te pravice. Deželni zbor in odbor tedaj v svoji večini varuje postopače in berače in take golazni človeške družbe; postopačem verjame več, ko poštenim županom in odbornikom. Noče se ustreči željam vse dežele, pač zato, da se ne omeji v ustavi zagotovljena osobna svoboda postopačev in beračev, namreč da se množi tat in berač. (Živa pohvala na desni in med poslušalci.) — Dr. Bleiweis pravi, da se od one strani kliče duh ustave; al šireča se revščina po kmetih nima nikakoršne zveze z ustavo. Ako se gospodje tako zavzimajo za duh ustave, naj se tudi ne protivijo izpeljavi člena 19. ustave. Po tej postavi se ne bi, to se ve da, uboštvo na en mah odstranilo, gotovo pa zdatno zmanjšalo. Ne samo pomanjkanje dela je krivo občne bede in reve. Samo jeden človek dosti zasluži za-se, ako pride rodovina, ne more shajati in prične se za-nj revščina. Ko se je l. 1864. na vprašanje vlade obravnavalo to vprašanje v deželnem zboru, takrat je jeden glasovitih liberalcev g. Mullej z vso odločnostjo za omejenje svobode ženitovanja govoril. Govornik pravi, da je ta postava na korist ženinom samim, kateri hočejo nepremišljeno zakon skleniti; dalje da je na korist občinam,

ki bodo popolnem propale, če ne bode uže enkrat konec tega liberalizma, ki jim je davke množil. Vesteneck je rekel, ko se je razgovarjalo o oskrbovanji onemoglih, da imajo občine samo mnogo dolžnosti, pa nič pravic, zakaj se njim tedaj zdaj pravice zabranjujejo? Pa tudi z ozirom na moraliteto je ta postava jako potrebna. Saj se bere skoro vsak dan v časnikih, da oče, ki nima od česa živeti, pomori najprej svojo rodbino in potem samega sebe. Ako bi bilo res proti temeljnim državnim zakonom, kar njegov postavni načrt zahteva, zakaj se pri vojakih sme ženiti samo nekoliko oficirjev, zakaj se brani ženiti učiteljicam, nižjim uradnikom in duhovnom? Gotovo je, da cela kranjska dežela želi in hrepeni po tej postavi. (Dobro!) — Poslanec dr. Schrey strastno napada župane in fajmoštre ter reče, ako bi se postava odobrila, potem bi o ženitvi ne odločevali župani, ampak fajmoštri, in kaj se pravi, se zameriti tem, to ve vsak in tudi kako lahko se to zgodi. Godile bi se največe nepravičnosti. Ta postava bi deželi ne koristila nič, temveč bila bi Kranjski v sramoto. — Poslanec dr. Zarnik v jako obširnem govoru priporoča Bleiweisov predlog. Sklicuje se na mnogo učenjakov in veljakov, kateri zagovarjajo omejenje ženitne svobode, ki so v načelu pač za pravico, ženiti se, a ne za to, da bi se bitja na svet postavila na stroške drugih ljudí. Govornik navaja slučaj, ko je nedavno nekdo v Trstu umrl, ter zapustil šestero prav majhnih otrok v veliki revščini, katere bode mala občina na Kranjskem vzdrževati morala. On na dalje kritizira in šiba razne „liberalne“ naprave novejšega časa. Potem dr. Schrey-u, ki je trdil, da je treba postavo zavreči, ker ni dosti jasna, odgovarja, da je to prazna trditev; naj jo gospodje v specijalni debati amendirajo tam, ker je pomanjkljiva, da pride potem kot mojstersko delo na dan. — Poročevalec Vesteneck zabavlja županom, češ, kakošne za osobno svobodo nevarne stvari bi se godile, ko bi župani dobili to pravico. Če bi bili „razumni župani“, potem bi se dalo o tem govoriti, a današnjim županom se po Vesteneckovem mnenji ne sme ta pravica na noben način dovoliti. — Konečno, se vé, je nemškutarska večina predlog dr. Bleiweisa zavrgla.

Potem je deželni zbor potrdil računske sklepe zaklada prisilne delalnice, blaznično-stavbnega in deželnega zaklada za leto 1878. in 1879.

Praznik sv. Cirila in Metodija na Dunaji.

Pismo G. Galagana J. S. Aksakovu.

(Dalje.)

Ko smo šli iz cerkve, so se slišali le pogovori o vtisku, ki ga je naredila služba Božja. Mnogo so hvalili naše cerkveno petje, pa še bolj so bili navdušeni vtiskom novega, neznanega javljenja. Mnogi so govorili, da to je dogodek največe važnosti, dogodek zgodovinsk. Mladenči so se zaupljivo radovali, gledali so na vse to z veselim navdušenjem, pripisovali so vsemu temu pomen velike zmage slavjanske sile. Vendar bili so tudi taki, ki so imeli druge misli o tem, kar se je ravnokar godilo....

Naj bo, kakor hoče! Naj je privoljenje slavjanske službe Božje, po povodu praznika 27. junija, le odjenljiva ugoda slavjanski sili, katero narediti se je zdelo katoliški Avstriji potrebno, ali pa limanica in zvita kombinacija protivnikov slavjanstva, vendar ni mogoče reči, da ta dan nima zgodovinskega pomena.

S cerkveno slovesnostjo se je praznik začel. Zvečer pa so se zbrali Slavjani v dvorani vrtnarske družbe na „Ringstrasse“, v enem najlepših delov mesta. Program tega večera je objemal govore in pesmi v raznih slavjanskih jezikih. Kakor govore, tako tudi pesmi so prej pokazali vladnemu komisarju, rodom Čehu, ki je bil povabljen k veselici. Komite praznika je bil sestavljen iz slavjanskih študentov vseh slavjanskih narodnosti, razen Poljakov. Goste so vabili po želji obščestva študentov. Uže zjutraj v cerkvi so mi pravili, da je prišlo nekaj Poljakov, in da to se je zgodilo zdaj prvikrat, kajti do tega dne so se Poljaki oddaljavali in se niso nikoli udeleževali slavjanskih zborov in praznikov. Zato so to kopico Poljakov zvečer povabili kot goste, dasiravno so oni tudi študenti.

Ker sem izvedel, da na veselici bodo tudi gospé, sem se odpravil tje s soprogo svojo ob 9. uri zvečer. Vrtnarsko obščestvo ima prostorno, visoko, prekrasno dvorano, ki je bila polna miz in mizic s stoli okrog njih. Kakor hitro so bili posedeni sedeži, brž so se tudi mize napolnile z vrči mirnega piva. Na koncu dvorane, na vzvišenem mestu je stal pjupiter za govornike, pred njim pa je bila dolga miza, okoli katere je sedel kor pevcev. Ta miza je bila tudi napolnena z vrči piva. Prav naravno je, da deležniki praznika so se razvrstili po narodnosti. Čehi, Srbi, Hrvati in Dalmatinci so zajeli ves srednji prostor sobane. Na desno okoli dovolj dolge mize so sedeli Bolgari, na levo okoli male mizice je sedelo nekoliko Rusov iz Galicije in iz Bukovine. Bila je tudi miza, za katero je sedel tajnik praznika; pred njim je ležala velika kopa telegramov, poslanih iz raznih krajev slavjanskega sveta.

Nas šest so povabili za mizo, ne daleč od pevcev, za katero ste sedeli dve Hrvatici, mile dame, dalje en mlad Galičan, en Bukovinec, namreč predsednik dozvoljenega na Dunaji obščestva ruskih Bukovincev, človek vidoma jako razvit (žal mi je, da si nisem zapisal njegovega imena) in nazadnje čisti Rus, na Dunaji živeči dopisnik „Berega“. Bukovinec Kupčanko in nekateri Čehi in Dalmatinci so večkrat dohajali k nam kaj povedat ali vprašat.

Obšči vid mnogobrojnega zbora mladine je bil strogo priličen, celó v obleki in pričeski mladenčev ni bilo videti nič ekscentričnega. Ta podrobnost ima svoj pomen gledé obšče karakteristike praznika.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Sanje ustavovercev.

Da stranka, ki se sama sebe imenuje „ustavoversko“, na vse kriplje dela na propad ministerstva Taaffeovega, to pač nikomur ni skrivnost. Manj znane pa so nakane njih kolovodij Herbsta in Sturma, če bi se tej stranki posrečilo, še kedaj splezati na krmilo vladno. Celó v Mödlingu, ko so ustavaški romarji nedavno skupaj bili, niso si upali razkriti svojih namér, čeravno sta Kronawetter in Steudel odločno zahtevala, naj se pové, kako bode treba dalje postopati. Samo gole fraze brez konca in kraja „o edinosti Nemcev“, če ta stranka zopet pride na krmilo, bile so odgovor na Kronawetterjeva zeló osoljena vprašanja.

Dunajski časnik konservativne stranke „Politische Fragm.“ odkriva v 33. listu skrivnosti ustavakov, kakor pravi, iz popolno zanesljivega vira. Naj „Novice“ tudi svojim bralcem povejo, kaj kuje koterija, ki je popolno na kant prišla, pa vendar se za trdno nadeja, da prav kmalu zopet v svoje roke dobí vlado. Poročevalec „Pol. Fragm.“ sledeče razodeva:

„Prihodnjega ministerstva ne bodo ustavoverci sostavljali več samó iz ene ustavaške stranke, da se zopet ne razruši sloga med njimi, kar se je zgodilo pod mi-

nisterstvom Lasser-Auerspergovim, ampak vse stranke bodo v novem ministerstvu zastopane, tedaj tudi „levični centrum“ in pa „napredni klub“. Prihodnji ministri po tej mešanici imajo biti: knez Schönburg in grof Mansfeld iz „levičarskega centruma“, dr. Weber, Suess in Plener iz vrste nekdanjih „levičarjev“ in dr. Rechbauer in dr. Sturm iz „naprednega kluba“. Tudi enega Poljaka in enega Čeha hočejo v ministerstvo privzeti in tako kazati prijaznost do nenemških narodov. — Katerega Čeha in Poljaka pa naj bi v ministerstvo vzeli, še ne vedó, zato, ker si ne upajo še nobenemu Poljaku ali Čehu ponuditi ministerske službe, da bi tako prezgodaj ne razkrili skrivnosti. Izmed moravskih slovanskih poslancev mislijo gotovo kakega vloviti. — Vreči pa mislijo ustavoverci Taaffe-ovo ministerstvo pri prihodnjih obravnavah davkovskih predlog, ker se nadejajo, da o teh predlogih se bode razrušila sedanja edinost „avtonomistov“. Taktika ustavovercev bode neki ta, da vse davkovske predloge ministerstva iz stališča politične oportunitete enoglasno zavržejo. Če Taaffeovo ministerstvo — tako spekulirajo ustavoverci — potem ne bode izvršiti moglo najvažnejše točke svojega (političkega) programa državne stroške z državnimi dohodki v ravnomerje spraviti, bode odstopilo. In ker si tudi ministerstvo Hohenwartovo o tem, da bi se po povišanih davkih državni deficit odpravil, ne bode večine pridobilo zato, ker so si o tem interesi različnih frakcij avtonomistične stranke zeló navskriž, zato ustavoverci vsakako pričakujejo, da pridejo še pred koncem letošnjega leta do vladnega krmila“. — Tako se je nek ustavoverec sam izpovedal vredništvu „Pol. Fragm.“

Da bi ne bil mož, ki nam je to razodel, mož zdrave pameti, bi še — pišejo „Polit. Fragm.“ — omenili ne bili norčavih sanj ošabne stranke, katera misli, da so narodi avstrijski uže pozabili, kako grdo je celih 18 let gospodarila ta stranka, zapravljala državno imetje, po svojih liberalnih napravah davkovska bremena množila in Avstrijo na kant spravila, zraven tega pa žalila vse nenemške narode s tem, da jim je v národnih zadevah kamenja namesti kruha dajala. — Če tudi je resnica, da je sedanje ministerstvo dosihmal na pravične zahteve slovanskih narodov še prav malo ozira jemalo zato, ker nemške kričače za bolj močne ceni, kakor so v resnici, vendar ustavoverska koterija preneumno računa, ako misli, da avtonomistična večina se bode razrušila v nadi, da bodo Schönburgi, Plenerji in Sturmi in kar je druzih tacih širokoustnikov, Avstriji na bolje pomagali in slovanskim narodom pravice dali, ki jim ustavno gredó! Pri ustavakih se res spolnuje resnica pregovora: „kogar Bog pogubiti hoče, mu pamet zmeša“.

Narodne stvari.

Kopitarjeva stoletnica

Dne 21. avgusta t. l. je minulo 100 let, kar se je v Repnjah, vasi vodiške fare v kamniškem okraji, rodil slovanski jezikoslovni velikán Jernej Kopitar, čegar ime sloví po vsem svetu. Dobra in nas Slovencev vredna je bila toraj misel naše „Matice“, da se stoletnica slavnega rojaka našega slovesno obhaja, in da je na domu njegovem priredil poseben odsek svečanosti, s katero se je v rojstno hišo njegovo vzdidala kamnitna plošča, ki bo potomcem kazala, kje je stala Kopitarjeva zibelka. Zato je tudi navedenega odbora klic privabil častilcev imenitnega jezikoslovca iz bližnjih in daljnih krajev; prišli so iz dunajskega Novomesta (prof. Šuklje), s Štajarskega (župnik Božidar Raič iz Haloz, profesor Majciger iz Maribora, prof. Hubad in drugi), s Koroškega (prof. Einspieler), z Zagreba (prof. dr. Celestin in dr. Suk), s Trsta (prof. Glazer in državni poslanec Nabergoj) in drugih večih in manjših mest naše domovine. Razen tega so bili deželni in državni poslanci, profesorji, viših šol dijaki, duhovniki in veliko število drugih odličnejih narodnjakov. Iz Ljubljane je šlo društvo „Sokol“, nekateri izmed njih na konjih, in čitalniški pevci z zastavama; v Vižmarjih se je pridružila še šentviška čitalnica s svojo zastavo.

Pot od Vižmarij preko Broda, kjer so čakali vozovi, potem preko Tacnja in Šmartna bila je z zastavami in slavoloki okinčana; pokali so povsod možnarji in ljudstvo je pozdravljalo popotnike z živahnimi „živio“-klici. Gostilnica pri Ingliči na Skaručni, kjer je bil pripravljen okusen zajutrk, je bila tudi vsa v majih in zastavah; čakalo je mnogo ljudstva, ki se je radovalo naše mestne godbe in petja naših pevcev. Na potu od tu dalje se je našim „sokolskim“ konjikom pridružilo veliko kmetiških jahačev z narodnimi zastavami, na čelu vodiški župan gosp. Grmovnik, ki je došle goste pozdravil s krepkim ogovorom. Ocepkova hiša — dom Kopitarjev v Repnjah — je bila obdana od majev in okinčana z zastavami, na končišči podoba(?) Kopitarjeva, delo prof. Globočnika, krog nje izreki velikih učenjakov o Kopitarji v raznih jezikih. — Ljudstva je bilo vkljub grdemu vremenu in groznemu blatu toliko, da skoro nisi mogel preriti. Po maši v cerkvi sv. Tilna, katero je daroval gosp. prof. T. Zupan in pri kateri so peli naši pevci, se je vrnilo občinstvo nazaj na prostor slavnosti. Gosp. prof. Šuklje stopi na oder in v lepem govoru z jasnim glasom razlaga zasluge slavnega Kopitarja za naše slovstvo. Zdajci zagrinjalo pade in na črni marmorni plošči je v zlatih črkah brati:

Tu se je rodil
dne 21. avgusta 1780.
Jernej Kopitar.
Postavili njegovi častilci ob stoletnici.

Pevci pa zapojó, možnarji pokajo, ljudstvo vriska, čeravno dež lije na vso moč, in slavnosti je tu konec.

V Vodicah, kamor se je družba potem podala večidel peš, je bil pri Lužarji obed. Bilo je gostov blizo 200. Napitnic je bilo mnogo, med temi prva dr. Zarnikova presvitlemu cesarju; potem je govoril g. župnik Božidar Raič, z ognjevito besedo povdarjaje potrebo zedinjenja vseh Slovencev s središčem v Ljubljani; prof. Einspieler je razkladal narodno bedo koroških Slovencev, katerim preti nevarnost, da se potopé v nemških valovih; dr. Vošnjak je opominjal dijake, naj ostanejo svoji domovini zvesti, na kar je vseučiliščnik gosp. Majaron to v njih imenu obljubil; dr. Zarnik je persifliral naše „Deutsch Krainerje“, prof. Šuklje omenjal žalostne naše preteklosti, poslanec Nabergoj pa tožil o pritisku lahonov na Slovence. Gosp. Fr. Ravnikar je uže prej govoril svojim „Sokolom“. Igrala je godba, pevci so popevali domače — sploh, navdušenost je bila velikanska.

Telegramov je bilo došlo 23, in to z Dunaja od ruskega biskupa Rajevski-a, s Prage od „besede umelecke“, s Krapine od Kukuljeviča, z Belega grada od srbskega učenega društva, iz Sofije, Novega Sada od Matice srbske, z Dunaja od „akademičkega spoleka“, z Zagreba od tam bivajočih Slovencev in od „sofijsko-slavjanske besede“, s Čelovca (4) od „Mohorjevega društva“ g. Mat. Majerja, Rossbacherja in Janežiča, s Trsta od čitalnice in 10 narodnjakov, z Vižmarij, z Medvod, z Ljutomera, s Tullnerbacha od Iv. Navratila, z Rakeka, z Brežic, s Ptuja, z Golobkovega na Českem, razen

tega še 3 pisma (od dr. Fr. Rački-ja, Kostrenčica, tajnika „Matice hrvatske", in dr. Fona).

Še le proti večeru se je odpeljala družba preko Gamelj, kjer je bilo vse polno zastav, so možnarji pokali in ljudstvo pozdravljalo ter še celó konjiki prihajali naproti, — do Ježice, kjer je bil pripravljen ob gostilnici pri Alešu zopet slovesen sprejem s slavoloki, maji, zastavami, možnarji, ogovori in pozdravi, venci itd., pa je „Jupiter pluvius" s svojo jezo vse zamočil tako, da je bil prestanek tukaj le kratek. Potem se je odpeljalo vse v Ljubljano nazaj — premočeno sicer, a vendar močno prešinjeno po vsem tem, kar je ta dan prijetnega in veličastnega doživelo.

Velika hvala za to, da se je vsa svečanost vršila tako lepo, gre še posebno vodiškemu župniku gosp. T. Kajdižu in gosp. kaplanu, gosp. župniku šmartenskemu Namretu in drugi častiti duhovščini tega kraja, ki je z besedo in dejanjem v to po vseh svojih močéh pripomogla.

Svečanost Stanku Vrazu v spomin.

Slavnemu pesniku Stanku Vrazu na čast vršila se bode slavnost, kakor naznanja dotični odbor, kateremu načelnik je gosp. dr. Ivan Gršak, c. kr. beležnik v Ormužu, 8. dne septembra t. l. v Cerovci, pri rojstnem domu pesnikovem. Letos 30 let po smrti slavnega Stanka — piše navedeni odbor — je vnovič srečna „žerovinska" dolina, ker letos bo zopet čula blagoglasne pesni svojega Stanka in vpliv jih na rod slovenski in hrvaški. Stanko Vraz, čeravno rojen Slovenec, ločil je se, spoznavši svoj notranji poklic za književna opravila, od svoje rojstne krajine in podal se v tiste kraje jugoslovanske, kjer ima biti zibelka prerorenja jugoslovanskega, da pomaga stavljati temeljni kamen zidin narodnega naobraženja in napredka. Pisal in peval je odslej v bratskem nam jeziku hrvaškem in tako je toraj prišlo, da časté sedaj Hrvatje Vraza kot enega izmed svojih najboljih pesnikov, mi pa ga do dobra ne poznamo, čeravno je duh njegov zmiraj bil v rojstnem mu kraji slovenskem, kar nam najlepše svedočijo njegove „djulabije".

8. septembra, ko se bode na rojstni hiši Vrazovi slovesno odkrila njegova podoba, ponuja se slovenskemu narodu zopet prilika, da vredno slaví spomin enega svojih najodličnejših sinov, kateremu je uže v Bleiweisovem „Koledarčku", ki je prinesel Vrazovo podobo, po Karasovi obrisano, postavil naš Davorin Trstenjak v premilih životopisnih črticah prijatelsk spominek.

Naši dopisi.

Iz Slovenskih Goric na Stajarskem 23. avg. — 5. dan prihodnjega meseca bodo Gorice naše obhajale slovesen dan, katerega se uže davno veselimo. I kaj pa bode takega? — Naš preč. rojak, dr. Jožef Muršec, dosluženi c. k. profesor, bo praznoval jubilej ali 50letnico duhovnega stanú, to je, služil bode svojo zlato mašo. Gosp. dr. Muršec je — to je pač vsemu slovenskemu svetu znano — eden najblažjih duhovnikov in eden najzaslužnejih rodoljubov slovenskih, ki je uže takrat s pismom in besedo delal za narodno našo stvar, ko so rodoljubi taki še zeló redki bili. Skromni gosp. dr. Muršec sicer ne streže po posvetni časti, a naša dolžnost je, da tako zaslužnemu rodoljubu napravimo 5. dne septembra v njegovem rojstnem kraji pri sv. Bolfanku kolikor mogoče sijajno 50letnico.

Škofja Loka 19. avg. — Cesarjeva 50letnica se je pri nas po sklepu mestnega predstojništva z razsvitljavo prej ta večer, s slovesno mašo 18. avgusta v farni cerkvi, in potem z banketom na „Stemerjih" obhajala. Mestna hiša bila je s cesarsko zastavo okinčana, na farovžu pa so vihrale 4 zastave (črno-rumena, belo-rumena, belo-modro rudeča in rudeče-bela) Pri banketu je govoril mestni župan gosp. Blaž Mohar prvo napitnico, blizo tako-le: Slavna gospôda! Danes obhaja se slovesno po vsej Avstriji 50letni rojstni dan Nj. veličanstva presvitlega cesarja Franc Jožefa. K tej svečanosti ste se tudi vi v res obilnem številu zbrali, hvala zato! Naj jaz le dvoje lastnosti našega slavnega vladarja v misel vzamem, in ti ste: dobrodelnost in miroljubivost. Ni ga skoraj kraja, da bi ne bil prejel uže kake milosti. Naj bodi o nesreči požara ali kake druge vremenske nesreče, vselej so Njih veličanstvo prvi bili v pomoč nesrečnim. Tudi cerkvá oni ne zabijo. Dalje sem povdaril miroljubivosti Njih veličanstva, kajti zmerom in zmerom naročajo svojim namestnikom: „Naredite mi mir med mojimi narodi!" Komú ni znano, da je naša lepa Avstrija družba različnih narodov, katerim je posebno treba bratovske sloge, vsaj pregovor pravi: „sloga jači, nesloga tlači", zato naj po izgledu cesarjevem tudi vsem narodom gêslo bodi: zložimo se! Živel mili nam cesar Franc Jožef, živela presvitla cesarica Elizabeta, živela vsa cesarska rodovina! — Da so na ta klic županov med zbranimi gosti doneli burni živio-klici, ni nam treba še posebno omenjati. Za njim je še govoril prvi svetovalec g. Triller. Po banketu je sledilo petje, kateremu je v znamenje občnega veselja pristopil še jako animiran ples.

Iz Kranja 20. avg. — Petdesetletnico Nj. veličanstva presv. cesarja je tudi naše mesto slovesno obhajalo. Predvečer je bilo z zastavami okinčano in razsvetljeno; požarna bramba napravila je bakljado, in naš pevski zbor pa je pred stanovanjem c. kr. okrajnega glavarja pel cesarsko himno in še druge pesmi. Na cesarjev rojstni dan pokali pa so možnarji. Po slovesni sv. maši šel je župan z mestnim zastopom k okrajnemu glavarju čestitat o 50. rojstnem dnevu Nj. veličanstva, in v mestni hiši se je ubogim razdelilo 86 gold.

Iz Ljubljane. — Gospod deželni predsednik je tudi po posebnih plakatih razglasil lastnoročno pismo presvitlega cesarja Franc Jožefa od 20. dne t. m., v katerem milostljivi naš vladar najtoplejšo svojo zahvalo izreka vsem svojim narodom za iskrene dokaze verne udanosti o njegovem petdesetem rojstnem dnevu; ta zahvala tedaj po vse veljá tudi našemu narodu.

— C. kr. deželni predsednik gosp. Winkler, ki, kolikor mu tukajšnja mnoga opravila dopuščajo, obiskuje po deželi c. kr. okrajne uradnije, je bil 21. dne t. m. v Kamniku, kjer in po vsi poti do tje je bil tako slovesno in prisrčno sprejeman, da tudi to potovanje je bilo v resnici slavnostni prehod. Obedoval je na grajščini gosp. viteza Schneida, ki je ljubeznjivo sprejel velečastitega deželnega načelnika in še več druzih gostov. — No, se ve da se koterija naših „Deutschkrainerjev" togôte péni, ko vidi in sliši, kako velika dežela slovenska spoštuje in ljubi pravičnega jej ces. namestnika, in mu temveč spoštovanja in ljubezni razodeva, čem bolj ga objeda ptujstva in renegatstva mrčes!

— (*Iz odborove seje družbe kmetijske 22. t. m.*) je „Novicam" došlo sledeče poročilo. V tej seji se je pred vsem obravnala za našo deželo zeló važna stvar, namreč silna nevarnost, s katero našim vinogradom žuga trtna uš (phylloxera vastatrix). Gosp. Kuralt, družbe naše ud in tajnik hrv.-slav. gospodarskega dru-

štva, katerega je hrvaška deželna vlada uže pretekli mesec o zadevah phylloxerinih poslala v Istro, zdaj pa v hrvatske nograde, poročal je naši družbi kmetijski, da, kakor v Istri, tako je tudi na Hrvatskem, in to blizo meje kranjske in štajerske, žalibog! gotova grôzna trtna uš. Na podlagi gosp. Kuraltovega poročila, ki se nahaja na 1. strani današnjega lista, in z ozirom na državno postavo od 3. aprila leta 1875., katera veleva naredbe za ubranbo zatrošenja trtne uši na Kranjsko, se je odbor družbe kmetijske obrnil z nasveti do sl. deželne vlade in deželnega odbora, da se nemudoma storí vse, kar treba, da se odvrne velika nesreča od naših vinogradov na Dolenjskem in Notranjskem. O vsem tem poročam prihodnjič več; danes obračamo pozornost vinorejcev na gori navedeno poročilo gosp. Kuralta na 1. strani današnjih „Novic".

— (*V komisijo za delitev konjskih premij na Kranjskem*) sta gosp. Janez Lukman in pa gosp. Jos. Fried. Seunig kot zastopnika konjerejskega odbora c. kr. družbe kmetijske izvoljena. Kakor je v „Novicah" uže bilo poročano, bo delitev premij v Št. Jerneji 2. dne septembra, v Cerknici 6. dne, v Kranji 9. in v Ljubljani 15. dne septembra.

— (*Za Kopitarjevo spomenico*) ki jo bode izdala „Matica slovenska", katera je tudi plačala stroške za ploščo, ki je, vzidana v Kopitarjevo rojstno hišo, v nedeljo slovesno se odkrila, je predsedniku „Matičnemu" te dni gosp. prof. Ladislav Hrovat izročil jako zanimiv članek z naslovom: „Kopitarjevi Sloveni", v katerem pojasnuje nekatere točke o germanizovanji za časa Karolingov in druge podobne stvarí.

— (*Desetletnica požarne brambe ljubljanske*), pri kateri je ona v priznanje koristnega svojega delovanja v dar dobila parno gasilnico, se je, kakor smo uže v zadnjem listu ob kratkem omenili, 15. in 16. t. m. v Ljubljani slovesno obhajala. Prišli so gasilci s Koroškega, Štajarskega, z Istre in Reke, s Hrvaškega, največ pa — se ve da, s Kranjskega. Mesto se je bilo pripravilo za slovesen sprejem ter okinčalo se z deželnimi, avstrijskimi, cesarskimi in mestnimi zastavami. Slovesnega sprevoda in sploh vse veselice vdeležila so se tudi narodna tukajšnja društva, zato pa in ker je iz naše dežele bilo veliko požarnih brambovcev, narodnih, tudi skoro polovica ljubljanskih, se je s pomočjo Hrvatov vsa slovesnost, ki bi po namenu aranžerjev bila imela imeti nemški obraz, presekala hipoma pri obedu v kazini na slovanski obraz, za kar gre največa hvala vrlim Hrvatom. Nadrobnosti o govorih pri obedu v kazini in drugih dogodbah ne moremo popisavati, kajti to bilo bi za naš list preobširno; le to moramo konstatirati, da so bili nemški zagrizenci iz Celovca, Trbiža, Gradca, Maribora, Celja, Laškega trga, Vrhnike in Novomesta silno osupnjeni, ko so v Ljubljani našli slovensko mesto, v katerem ni bilo videti nobene nemške (črno-rudeče-zlate) zastave. Hrvatje so se posebno srčno poslovili od Slovencev z željo, da bi bila tudi ljubljanska požarna bramba kmalu vsa slovenska, to je, domača brez tujih elementov, katerih cilj in konec nima biti: po eni strani gasiti ogenj poslopij, po drugi pa netiti plamen národnega razpora! — Gospod A. Samassa je pri tej slovesnosti razstavil mnogo gasilnega orodja. Če je to orodje tudi tako dobro za gasilne namene, kakor je lično in trdno na videz, česar razsoditi se mi ne drznemo, sme se čestitati fabriki Samassini.

— (*Najlepše praznovanje cesarjeve petdesetletnice.*) Srečni so narodi, ki so s trdnimi in svetimi vezmí tako tesno zedinjeni, da jih najhujši viharji današnjega časa ločiti in raztrgati ne morejo. „Vse za Boga, cesarja in domovino" — niso prazne besede, temveč pomenljiva, osrečilna načela, ki jih je Bog sam z neizbrisljivimi črkami zapisal v človeško srce. Nepremagljivo bilo je izvoljeno ljudstvo stare zaveze, ter se je radovalo v sreči in obilnosti, dokler je bilo zvesto Bogu, kralju, svojemu pomaziljenemu Božjemu namestniku, in dokler je ohranilo goreče hrepenenje za obljubljeno deželo, svojo domovino, ki je zvesta podoba večne domovine. Vsako blago srce bilo je polno veselja viditi te dni, kako živo se gibljejo vsi narodi velike Avstrije, da bi razodeli svojo zvestobo in ljubezen do presvitlega, občeljubljenega cesarja. Po vsi pravici se smé reči, da ga ni kraljestva po vsem svetu, ktero bi nas prekosilo v ljubezni do našega vladarja, ki se pa tudi odlikuje pred vsemi vladarji z očetovsko ljubeznijo, ktera z enako skrbjo objema vse narode obširnega cesarstva.

Družba sv. Vincencija te lepe priložnosti za skazanje svojega spoštovanja ni zgrešila, temveč je v djanji razodela, da želí slavni dan cesarske petdesetletnice nepozabljiv storiti za ljubljansko mesto in za celo deželo. Kupila je veliko hišo z dvorom in vertom na Poljanski cesti, št. 36, ktera se ima za deško sirotišnico porabiti. Davno zaželeni namen te družbe se toraj spolnuje in brž ko bo mogoče, bo družba sprejemala uboge sirote ter jih keršansko odgojevala. Zapuščeni dečki bodo z božjo pomočjo dobri kristjani, pridni in sposobni delavci, rokodelci itd., pa tudi marsikter zmožen deček bo dosegel najvišjo srečo duhovskega stanu v veselje in blagor onim, ki so bili delavni za ta znameniti vstav. Kdo more izreči, koliko dobrega sadú na leta in leta bo obrodila ta vejica keršanske ljubezni in kako srečni so dobrotniki, ki sadijo in prilivajo, da se vedno bolj krepko dviguje in razširja drevo, ktero bo sprejemalo v srečno zavetje uboge dečke, ki nimajo za-se nič lastnega prostorčeka.

Za take velike namene potrebuje družba tudi obilne pomoči in prosi zato milih darov, ki naj se dobrotno izročujejo ali domačim gg. duhovnom, ali gg. vrednikom časopisov, ali predništvu Vincencijeve družbe. Vsaki najmanjši dar se bo z obilno hvaležnostjo sprejel.

Predništvo družbe sv. Vincencija.

— Častite bralce opozorujemo na razglas „Nove banke v Ljubljani", ki se nahaja v današnjem „Oglasniku".

Popravek. V zadnjem listu „Novic" v poročilu o slavnosti katoliške družbe v 12. vrsti od spodaj namestu: „odšlo" beri: „došlo" in v 36. vrsti namesto: „trudoljubivega, delovanja voljo imenoval si neumornega meščana" beri: „trudoljubivega, neumornega delovanja voljo imenoval si meščana".

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Petdesetni rojstni dan Nj. veličanstva presvitlega našega cesarja bil je res 18. dne t. m. v vseh deželah širnega cesarstva slovesno in srčno obhajan. To je močno ganilo srce milega našega vladarja. Žalibog le, da narodi, vsi složni v zvestobi svojemu vladarju, niso složni v národnem pravu, ki vsacemu narodu gré, in da seme, katero cesar z blagimi besedami: „naredite mir med seboj", neprenehoma seje v srca svojim narodom, ni še rodilo zaželenega sadú. Kedaj neki se bo zvestoba do vladarja združila z bratovsko slogo mednarodno?!

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.